

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6.03.2018 r. Sąd Rejonowy w S. po rozpoznaniu sprawy z powództwa P. K. przeciwko A. K. (1) o zapłatę w pkt I zasądził od pozwanej A. K. (1) na rzecz powoda P. K. kwotę 4.250 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 18 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty, w pkt II zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.130 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd rejonowy ustalił, że w dniu 13 lipca 2005 r. strony zawarły związek małżeński. Umową z dnia 17 stycznia 2008 r. Z. K. i G. K. w drodze umowy darowizny przekazali swojemu synowi P. K. nieruchomości rolne, w tym działkę o numerze (...) oraz działkę nr (...). W marcu 2009 r. A. K. (1) i P. K. zawarli z M. S. i E. S. nieformalną umowę sprzedaży części działki (...). Zgodnie z umową, małżonkowie K. mieli doprowadzić do odrolnienia i podziału działki (aby możliwe było nabycie jej części) w okresie do 5 lat. Na poczet zapłaty ceny za działkę kontrahenci przekazali małżeństwu K. kwotę 16.000 zł. Małżonkowie spożytkowali kwotę zaliczki na codzienne potrzeby oraz na remont domu w K., stanowiącego wyłączną własność powoda. W 2011 r. małżonkowie S. oświadczyli, że rezygnują z zakupu działki (...). Małżonkowie K. zobowiązali się do zwrotu zaliczki w wysokości 16 tys. zł. W czasie trwania małżeństwa strony procesu zwrócili małż. S. 7500 zł. W dniu 27 grudnia 2016 r. P. K. zwrócił małżeństwu S. kwotę 8.500 zł. W dniu 8 lipca 2014 r. A. K. (1) i P. K. zawarli umowę rozdzielności majątkowej. Tego samego dnia małżonkowie, aktem notarialnym, dokonali częściowego podziału majątku wspólnego. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 10 czerwca 2015 r., sygn. akt: X RC 1508/14, który uprawomocnił się z dniem 2 lipca 2015 r., małżeństwo małżonków P. i A. K. (1) zostało rozwiązane przez rozwód. Powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 4.250 zł, lecz bezskutecznie. Sąd rejonowy uznał powództwo oparte na treści art. 405 k.c., za zasadne. Wskazał, że istota problemu w sprawie dotyczyła możliwości

wystąpienia z roszczeniem jednego z małżonków przeciwko drugiemu w przypadku zaciągnięcia zobowiązania przez oboje małżonków w trakcie trwania małżeństwa i następnie – już po ustaniu wspólności majątkowej – spłaty tego zobowiązania przez jednego z nich. Sąd wskazał, że miał na względzie dwa stosunki prawne – pierwszy nawiązany pomiędzy małżonkami a małżeństwem S. oraz drugi – istniejący między małżonkami, wynikający z zaciągnięcia przez nich zobowiązania wspólnie. Nie miał wątpliwości co do tego, że A. K. (1) skutecznie i ważnie zobowiązała się do zwrotu na rzecz kontrahentów zaliczki w związku z odstąpieniem przez nich od zawarcia umowy Sąd analizował przepisy krio i przyjął, że do związanych z majątkiem wspólnym i ciężących na obojgu małżonkach długów, które zostały spłacone z własnych środków jednego z małżonków po ustaniu wspólności ustawowej, art. 45 k.r.o. nie ma zastosowania. Ostatecznie sąd przyjął, że z uwagi na podzielność długu w sprawie zastawnie ma art. 405 kc, a z tego wywiódł że po ustaniu wspólności majątkowej każdy z małżonków powinien uiścić na rzecz małżonków S. kwotę po 4.250 zł. Skoro z uwagi na wskazaną wcześniej podzielność zobowiązania, P. K. winien był uiścić na rzecz małżeństwa S. jedynie kwotę 4.250 zł. W zakresie powyżej tej kwoty nie był w ogóle zobowiązany. Skoro jednak uiścił również należność przypadającą od A. K. (1), doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej. O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 k.c., a o kosztach na podstawie art. 98 kpc

Z orzeczeniem tym nie zgodziła się pozwana zaskarżając wyrok w całości i domagając się jego zmiany i oddalenie powództwo i orzeczenia o kosztach procesu, ewentualnie uchylenia orzeczenia do ponownego rozpoznania. Wyrokowi zarzuciła:

I. rażące naruszenie prawa procesowego, w zakresie mającym wpływ na wynik sprawy tj:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie tej oceny wbrew zasadom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego polegające na przyjęciu, iż wskazane przez pozwaną dowody, nie wskazują w jakiej części kwota z zaliczki z tytułu sprzedaży nieruchomości została wydatkowna na remont nieruchomości powoda;

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie tej oceny wbrew zasadom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego polegające na przyjęciu, iż w całości wydatki z zaliczki zostały przekazane na bieżące sprawy życia codziennego podczas gdy z dowodów wynika, iż znaczna ich część została przeznaczona na remont nieruchomości powoda;

3. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie tej oceny wbrew zasadom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego polegające na przyjęciu, iż przedstawione przez pozwaną dowody, w szczególności wydruku z portalu facebook nie miały na celu zakwestionowanie zwrotu kwoty przez powoda świadkowi;

4. art. 233 § 1 kpc poprzez błędną ocenę wartości i mocy dowodu z zeznań świadków przedstawionych przez powoda polegające na uznaniu za wiarygodne zeznania świadka podczas gdy z całokształtu materiału dowodowego wynika, iż takiego waloru nie można im przyznać;

art. 6 kc w związku z art. 232 kpc poprzez uznanie, iż powód sprostował obowiązkowi dowodzenia podczas, gdy powód nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie swych twierdzeń, a nie ulega wątpliwości, iż pozwana wykazała bezzasadność roszczenia powoda;

6. art. 321 § 1 w zw. z art. 187 § 1 k.p.c., z uwagi na bezpodstawne przyjęcie przez Sąd, że fakty wskazane przez powódkę mogły być przedmiotem subsumpcji jego żądań pod przepisy o nienależnym świadczeniu;

7. art. 328 § 2 kpc poprzez nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem odpowiednich przepisów prawa, a także niewskazanie przyczyn, dla których sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej wskazanym przez powódkę dowodom w sprawie.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez:

1. niewłaściwe zastosowanie art. 405 kc podczas gdy brak było podstaw do uznania roszczenia powoda na podstawie tego przepisu gdyż powód nie objął podstawą faktyczną okoliczności istotnych dla przypisania pozwanej odpowiedzialności w oparciu o przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia;

2. niezastosowanie art. 45 § 1 albo 2 krio podczas gdy zachodziły bezwzględnie przesłanki do zastosowania tego przepisu.

W uzasadnieniu apelacji zarzuty rozwinięto.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego wskazując na prawidłowość rozstrzygnięcia sądu rejonowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna, skutkując wydaniem orzeczenia o charakterze reformatoryjnym.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że przedmiotem nieformalnej umowy sprzedaży zawartej między małżonkami K. a małżonkami S. była część gospodarstwa rolnego stanowiącego majątek osobisty powoda.

Bezspornym jest, że małżonkowie K. otrzymali od kupujących zaliczkę na poczet ceny sprzedaży w wysokości 16.000 zł. Sprzedaż nie doszła jednak do skutku, co obligowało małżonków K. do zwrotu zaliczki. Zaliczka została w całości zwrócona nabywcom.

W niniejszej sprawie powód P. K. domaga się od swojej byłej żony A. K. (2) (poprzednio K.) zapłaty części zaliczki, którą spłacił małżonkom S..

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że pomimo, iż przyjęta zaliczka dotyczyła sprzedaży składnika majątkowego należącego wyłącznie do powoda P. K., to pozwana A. K. (2) kwitując odbiór zaliczki i podpisując następnie aneks do umowy, w którym określony był harmonogram spłaty, przystąpiła do długu. Zobowiązana zatem była do zwrotu należności przyjętej na poczet ceny nabycia nieruchomości w kwocie 16.000 zł i to w takim samym zakresie jak P. K.. Słusznie w tym zakresie ocenił Sąd I instancji, że na skutek tego stała się ona współdłużnikiem w rozumieniu art. 379 § 1 k.c.

Zgodnie bowiem z tym przepisem, jeżeli jest kilku dłużników albo kilku wierzycieli, a świadczenie jest podzielne, zarówno dług, jak i wierzytelność dzielą się na tyle niezależnych od siebie części, ilu jest dłużników albo wierzycieli. Części te są równe, jeżeli z okoliczności nie wynika nic innego.

Zasadniczo więc pozwana byłaby zobowiązana do zwrotu ich wspólnego długu, który powód spłacił samodzielnie.

Sąd Okręgowy zauważa jednak, że należy rozróżnić dwie sfery stosunków prawnych w jakich występowali byli już małżonkowie K.. Pierwsza sfera to sfera zewnętrzna, gdzie małżonkowie występowali jako strona nieformalnej umowy sprzedaży. W ocenie Sądu Okręgowego, gdyby to dający zaliczkę małżonkowie S. dochodzili jej zwrotu, to mogliby żądać zapłaty w całości lub w części zarówno od P. K. jak i od A. K. (1) (obecnie K.). Nie można jednak tracić z pola widzenia, że powód dochodzi niniejszym pozwem rozliczenia spłaty wspólnego długu od swojej byłej małżonki. A zatem pod uwagę należy wziąć tu łączący ich stosunek wewnętrzny dotyczący rozliczeń między małżonkami. Charakter tego roszczenia wskazuje, że należy je potraktować jako żądanie małżonka zwrotu nakładów poczynionych z majątku osobistego na majątek wspólny.

Podstawą prawną czynienia rozliczeń między małżonkami jest tu art. 45 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz.U. 1964 Nr 9, poz. 59, t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.).

Sąd I instancji błędnie przyjął, iż przepis ten na gruncie niniejszej sprawy nie ma zastosowania. Doktryna i orzecznictwo wskazują bowiem, że w przypadku, gdy stosunki majątkowe małżonków były poddane ustrojowi wspólności majątkowej, sięganie do unormowań zawartych w Kodeksie cywilnym staje się dopuszczalne dopiero po dokonaniu podziału majątku wspólnego. Wtedy dopiero wyeliminowane zostają następstwa prawne podlegania przepisom o wspólności majątkowej, powstaje nowa sytuacja prawna (por. J. Gajda, J. Winiarz, Glosa, teza 2; Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz; dr Krystyna Gromek, 2018, Legalis).

W przedmiotowej sprawie między małżonkami K. w czasie zaciągania wspólnego długu istniała wspólność majątkowa małżeńska. Z akt sprawy wynika, że w trakcie trwania małżeństwa w dniu 8 lipca 2014 r. małżonkowie zawarli umowę o ustanowienie rozdzielności majątkowej a następnie o częściowym podziale majątku wspólnego. Całkowity podział majątku wspólnego nie został do tej pory przeprowadzony. Z tego względu w ocenie Sądu Okręgowego wewnętrzne rozliczenia majątkowe byłych małżonków powinny być przeprowadzone w reżimie przepisów prawa rodzinnego i opiekuńczego, które regulują te kwestie, a nie według przepisów ogólnych Kodeksu cywilnego.

Stosownie natomiast do przepisu art. 45 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. W § 2 wskazano, że zwrotu dokonuje się przy podziale majątku wspólnego, jednakże sąd może nakazać wcześniejszy zwrot, jeżeli wymaga tego dobro rodziny. Z kolei § 3 stanowi, że przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dług jednego z małżonków został zaspokojony z majątku wspólnego.

Wykładnia powyższych przepisów prowadzi do wniosku, że małżonek, który dokonał nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny może domagać się rozliczenia tych kosztów. Nie można jednak domagać się zwrotu

nakładów i wydatków zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności.

W niniejszej sprawie, jak wynika ze zgodnych zeznań stron, decyzja o sprzedaży nieruchomości zapadła z tego powodu, iż małżonkowie znajdowali się w trudnej sytuacji finansowej. Pieniądze ze sprzedaży działki miały posłużyć zaspokojeniu potrzeb rodziny. Otrzymana na poczet ceny zaliczka w wysokości 16.000 zł została w znacznej mierze wykorzystana przez małżonków na cele konsumpcyjne. Środki te posłużyły zatem zaspokojeniu potrzeb rodziny. Ta istotna z punktu widzenia rozstrzygnięcia okoliczność, wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Sam powód na rozprawie w dniu 20 lutego 2018 r. zeznał bowiem: „Pieniądze, które pobraliśmy, wydaliśmy na życie. Brakowało nam środków na co dzień. Te pieniądze się rozeszły.” (k.73v.). Dalej powód przyznaje: „Pieniądze, które otrzymaliśmy od S. wydaliśmy wspólnie”. Wskazał również, że w niewielkiej części pieniądze te poszły na remont domu.

W ocenie Sądu Okręgowego, skoro zatem środki uzyskane z zaliczki zostały niewątpliwie spożytkowane w większości na zaspokojenie potrzeb rodziny, to powód nie ma obecnie możliwości skutecznego wystąpienia z roszczeniem regresowym w stosunku do byłej żony. Przepis art. 45 § 1 zd. 2 krio stanowi o tym wyraźnie.

Ponadto należy mieć na uwadze, że część z pieniędzy pochodzących z zaliczki została przeznaczona przez pozwanego na remont domu. Fakt ten wynika z przeprowadzonych w sprawie dowodów. Świadek E. S. wskazała na rozprawie w dniu 20 lutego 2018 r., że po otrzymaniu zaliczki K. wykonali jakieś remonty w domu. W górnej części domu zrobili sobie mieszkanie. Fakt przeprowadzenia remontu potwierdził też powód (k.74). Pozwana natomiast wprost zeznała (k.74 v.), że z tych pieniędzy robione były w domu remonty. Zaznaczyć należy, że przedmiotowa nieruchomość była własnością jedynie powoda. Otrzymał on ją w darowiźnie od swoich rodziców, co wynika z załączonego do pozwu aktu notarialnego rep. A nr (...) z dnia 17 stycznia 2008 r. (k.12-16). Nieruchomość ta wchodziła zatem w skład jego majątku osobistego. Czynione przez powoda nakłady należy więc potraktować jako nakłady z majątku odrębnego (zaliczka stanowiła zapłatę za jego własności) na majątek odrębny (dom będący jego własnością). Skoro tak, to nieuzasadnione było formułowanie roszczeń regresowych w stosunku do pozwanej również w tym zakresie. Powód w niniejszym postępowaniu nie wykazał jaka część zaliczki przeznaczona została na remont domu, a jaka część została zużyta na inne cele i jakie konkretnie.

Z powyższych względów przyjąć należało, że roszczenia powoda jest w całości nieuzasadnione, a powództwo należało oddalić, o czym orzeczono w punkcie 1a sentencji.

Zmiana wyroku pociągnęła za sobą konieczność zmiany rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Sąd Okręgowy zasądził w związku z tym od powoda na rzecz pozwanej kwotę 900 zł tytułem kosztów procesu, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej (§ 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r., t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

W punkcie 2 wyroku orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego i zasądzone od powoda na rzecz pozwanego kwotę 450 zł (§ 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r., t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

SSO Karina Marczak SSO Iwona Siuta SSO Tomasz Sobieraj

II Ca 574/18

Z/

1. odnotować
2. doręczyć zgodnie z wnioskami
3. akta zwrócić SR

25.01.2019 r. SSO I S.